

'Je moet meebewegen, anders prijs je jezelf uit de markt'

Maurice Crul

Interview met hoogleraar Maurice Crul

Kijk naar de successen

“Oplossingen uit het verleden werken niet meer”, zegt hoogleraar Maurice Crul. Hij doelt op integratie van minderheden in de Nederlandse samenleving. Dat is achterhaald. “Ook moeten we meer naar succesvolle allochtone jongeren kijken. Zij zijn rolmodellen.” Een interview over de consequenties voor onderwijs en de vraag wie zich aanpast, school of student.

TEKST TON VAN DEN BORN | FOTOGRAFIE MARION KLERKEN

“Ik ben zelf ook uitgevallen in het onderwijs”, bekent Maurice Crul, Voortijdig schoolverlaten overkomt echt niet alleen allochtone studenten die merken dat de studie niet is wat ze aanvankelijk dachten. “In de jaren 80 heb ik mijn studie politicologie in Amsterdam afgebroken. Na acht jaar ben ik weer teruggekeerd om de studie af te maken. Toen was er wel iets veranderd: je zag dat er veel meer allochtone jongeren in hoger onderwijs zaten. Je las echter alleen maar over problemen van allochtonen, en ik vroeg me af: waarom schrijft nooit iemand over deze studenten?”

Vandaag is Crul, hoogleraar in Amsterdam en onderzoeker op de Erasmus Universiteit, in Rotterdam. Na de studie politicologie promoveerde Crul bij antropologie, nu werkt hij daar bij sociologie. “Een mooie combinatie”, vindt hij. “Voor mij moet onderzoek ook altijd een beleidsrelevantie hebben. Dat komt ongetwijfeld door de politicologische basis.”

Meerderheidsminderheden-steden

Met het thema diversiteit is hij al twintig jaar bezig. Vorig jaar kwam hij bij de oratie voor het hooglerarschap met het begrip superdiversiteit. “Dat bleek een inspirerend concept.” Crul gebruikt het om twee trends te beschrijven: de nieuwkomers, gemigreerd in jaren 60 en 70, zijn tegenwoordig de gevestigden in de stad en in steeds meer steden is geen enkele etnische groep nog in de meerderheid. Het zijn in de woorden van Crul meerderheidsminderheden-steden geworden.

“Bovendien heb ik een tijd in New York gewerkt, en dat is een voorland voor de Europese steden. Daar is het al langer zo dat geen enkele etnische groep de meerderheid heeft. Dat heeft grote gevolgen voor alles wat er gebeurt in de stad en hoe je het organiseert. En voor het denken over integratie. Kijk ook naar Amsterdam. Daar komen mensen van Nederlandse afkomst studeren en dan vertrekken ze weer. Maar vooral allochtone groepen zijn trouw aan de stad.” >>

Paternalisme

“Oplossingen uit het verleden werken dan niet meer. Het multiculturalisme is achterhaald evenals het idee van het integratiebeleid dat Nederlandse mensen aanpassing kunnen afdwingen van nieuwkomers. Het failliet van het multiculturalisme ligt in de visie dat culturen gelijkwaardig zijn en dat je daarom alle cultuuruitingen maar moest tolereren. Dan accepteer je ook onderdrukking van mensen, bijvoorbeeld van vrouwen of homoseksuelen.”

“In een meerderheidsminderheden-stad kunnen dit soort progressieve waarden niet langer door de autochtone groep worden afgedwongen, daar heb je ook progressieve allochtone groepen voor nodig.”

“Je ziet dat dit nu plaatsvindt”, vervolgt hij. “Bij de tweede generatie hoogopgeleide moslims is de emancipatie sterk op gang gekomen, ook in opvattingen over man-vrouwverhoudingen en seksuele diversiteit. Ze moeten wel een enorme strijd voeren. Maar ik geloof echt dat deze emancipatie alleen vanuit de groep kan komen.

Wij kunnen niet zeggen tegen een moslimmeisje dat werk combineert met de zorg voor de kinderen: je bent er pas als je je hoofddoek afdoet. Dat soort paternalisme is niet goed. Je moet kijken naar wat er gebeurt en niet zomaar een hele groep allochtonen en moslims opzij zetten.”

De publicatie ‘Superdiversiteit’

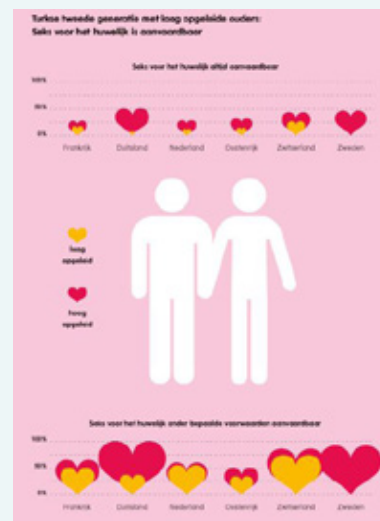
De nieuwe visie op integratie van Maurice Crul is beschreven in de publicatie ‘Superdiversiteit’, die in 2013 uitkwam. Hierin een helder betoog, gefundeerd door een groot Europees onderzoek. De conclusie luidt als volgt: in Europese landen waar de tweede generatie kansen krijgt in het onderwijs en gelijkwaardig wordt behandeld, komt een ontwikkeling op gang die tot een sterke en zichtbare emancipatiebeweging leidt. Juist de groep hoger opgeleiden werkt als ijsbreker voor integratie. Het zijn mensen die ruimdenkender zijn, met normen en waarden die meer passen bij de westerse samenleving (zie de infographic).

Maar hoe geef je allochtone jongeren van de tweede generatie betere kansen op een hogere opleiding? Om hier achter te komen is een vergelijkbare groep Turken van laagopgeleide ouders in verschillende landen gevolgd. De verschillen bleken vooral te zitten in het moment van instroom (op welke leeftijd gaan kinderen voor het eerst naar school) en het keuzemoment (wanneer kiezen ze voor middelbaar- en beroepsonderwijs). Een hoger opleidingsniveau is te bevorderen door aanpassing van het schoolsysteem. Niet het opleidingsniveau van de ouders is het meest bepalend voor succes, maar wel vroege instroom, een zo laat mogelijk selectiemoment en een beschermde stabiele schoolomgeving tot 18 jaar.

Superdiversiteit, een nieuwe visie op integratie

Auteurs: Crul, Schneider, Lelie,

Uitgave, 2013 VU University Press, Amsterdam

Aanpassen

Onderwijs is de proeftuin, zegt Crul. "De leerkrachten die lesgeven in migrantenwijken hebben de superdiversiteit allang gezien. Ze hebben een vorm gevonden voor hoe je met verschillende mensen omgaat en ze hebben oplossingen bedacht voor hoe je met de ouders communiceert."

"In onderwijs was aanvankelijk vaak de reactie: 'o, er komen nieuwe groepen, die moeten zich aanpassen'. Maar twintig jaar later heeft de school zich aangepast. Onze basisscholen functioneren anders dan twintig jaar geleden. Ze vinden het bijvoorbeeld heel belangrijk om stagiairs uit de tweede generatie binnen te halen. En ze hopen dat die blijven na de stage."

"Dat proces zet zich door. Je ziet het vervolgens in het vmbo en nu komt het ook in het mbo en het hbo op gang. Op hogescholen zijn al opleidingen waar de meerderheid allochtoon is. Maar ook die scholen hebben nog vaak dezelfde reactie: zij moeten zich maar aanpassen aan de school. Ze kijken ook niet bij elkaar, hbo naar mbo. Het zijn bovendien vaak nog heel erg witte organisaties."

"Er wordt verder te weinig naar de allochtone studenten gekeken. Soms worden ze ingezet als mentor of tutor, maar misschien zijn het ook wel toekomstig docenten op die school."

Pathways to Success

Crul coördineert op dit moment twee grote onderzoeken. "In Pathways to Success kijken we naar de hoogopgeleide jongeren van de tweede generatie Turken en Marokkanen." Dit borduurt voort op eerder onderzoek van Crul onder 10.000 respondenten in Europa. Daaruit bleek dat een steeds groter deel van hen heel succesvol is op de arbeidsmarkt. "We hebben ons in het verleden vaak op de problemen gericht: schooluitval en criminaliteit. Het lijkt logisch dat je daar naar kijkt als je de situatie wilt verbeteren, maar er is ook een andere kant."

Het nieuwe onderzoek wordt uitgevoerd in vier landen: Zweden, Frankrijk, Duitsland en Nederland. Dat gaat via

Meer Maurice Crul?

Beluister het interview dat hij gaf aan Mirjam Sterk op Radio 5.

'Scholen hebben vaak dezelfde reactie: zij moeten zich maar aanpassen'

tweehonderd interviews met allochtonen die een goede positie hebben gevonden op de arbeidsmarkt.

Het andere onderzoek van Crul richt zich op voortijdige schooluitval in negen Europese landen. Daar zie je landen die het goed doen, bijvoorbeeld Zweden en Polen, landen met hoge uitval, zoals in Spanje en Portugal en Nederland dat met een inhaalslag bezig is. >>

‘Multiculturalisme is achterhaald’

Loopbaanbegeleiding

Allochtonen stapelen twee keer zo vaak als autochtonen, zegt Crul. Als het Onderwijsministerie in haar beleid uit bezuinigingsdrift stapelen wil tegengaan, is het duidelijk waar de klappen vallen. Crul verklaart het stapelen door de vroege selectie en een taalachterstand. Vanwege die achterstand beginnen de jongeren uit de tweede generatie vaak op het vmbo, maar ze willen verder, naar mbo en hbo. “Het is ook niet voor niets dat hun ouders zijn geëmigreerd: ze wilden betere kansen voor hun kinderen.”

De conclusie uit alle onderzoeken is dat allochtone jongeren uit een beperkt aantal studies kiezen. “Dat komt vooral omdat er in de familie weinig kennis is over andere beroepen en opleidingen. Maar in het Pathways-onderzoek vonden we dat negen van de tien allochtone hoogopgeleide jongeren in hun eigen omgeving advies geven aan jonge broertjes en zusjes en nog breder in de familie. Praat je over studie- en loopbaanbegeleiding, dan gebeurt dat daar. Deze jongeren vormen de groep die dat uitvoert.”

Vroege selectie

Ze doen dat anders dan hun ouders. Ze hebben bijvoorbeeld nog wel Rechten gedaan, en ook afgemaakt, maar ze vonden het uiteindelijk misschien toch erg saai. Zij zeggen tegen hun broertjes en zusjes: je moet je breder oriënteren. Doe vooral wat je leuk vindt, waar je goed in bent, waar je interesse ligt. En niet wat je vrienden doen of wat je ouders zeggen. Ik denk dat die omslag zich nu afspeelt. Het is belangrijk om dat verder te faciliteren.” Veel van die hoogopgeleide jongeren zijn of waren ook actief in huiswerkprojecten, mentorprojecten of rolmodelprojecten.

Een andere doorn in het oog is de vroege selectie. “We laten deze leerlingen binnen het Nederlandse onderwijssysteem de vroegste keuzes maken in het vmbo, voor techniek of administratie bijvoorbeeld. Terwijl jongeren op de havo en het vwo dat nog even kunnen uitstellen.” Of dat beter wordt met de tien profielen in het vmbo is de vraag, maar, zegt Crul, “er zijn ook scholen die experimenteren met een langere en bredere oriëntatie. Want kiezen leerlingen weloverwogen, dan zijn ze, ook al vormen ze een uitzondering in de opleiding die ze volgen, vaak veel gemotiveerder. Misschien moeten mbo-scholen hun allochtone studenten naar het vmbo sturen om daar te vertellen hoe leuk het is wat ze doen.”

Meebewegen

Misschien denken lezers in groen onderwijs bij superdiversiteit: ‘dat raakt ons niet’. Ja, zegt Crul. “In organisaties gaan dingen pas echt spelen als er een massa ontstaat. Als het nog een hele kleine minderheid is, dan zal de motivatie om zich aan hen aan te passen klein zijn. Maar de geschiedenis heeft geleerd hoe snel het kan gaan.”

“In Amsterdam bijvoorbeeld, waar nog maar eenderde van de leerlingen onder de vijftien jaar autochtoon is, kan je het niet meer veroorloven om je alleen op autochtone leerlingen te richten. Dan ben je je organisatie aan het afbouwen. Dat geldt voor een poppodium, voor de detailhandel, maar ook voor die scholen. De buitenwereld verandert en dan moet je meebewegen. Doe je dat niet, dan prijs je jezelf uit de markt.” ■

‘De passie komt vanuit de gedrevenheid’

Teka Kappers (Zonnehoeve)

Lees meer over Teka op www.kieskleuringroen.nl wall of fame